

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES ELEANORAS ŠARPSTONES
[ELEANOR SHARPSTON]
SECINĀJUMI,
sniegti 2019. gada 12. martā¹

Lieta C-616/17

Procureur de la République
pret

Mathieu Blaise,
Sabrina Dauzet,
Alain Feliu,
Marie Foray,
Sylvestre Ganter,
Dominique Masset,
Ambroise Monsarrat,
Sandrine Muscat,
Jean-Charles Sutra,
Blanche Yon,
Kevin Leo-Pol Fred Perrin,
Germain Yves Dedieu,
Olivier Godard,
Kevin Pao Donovan Schachner,
Laura Dominique Chantal Escande,
Nicolas Benoit Rey,
Eric Malek Benromdan,
Olivier Eric Labrunie,
Simon Joseph Jeremie Boucard,
Alexis Ganter,
Pierre André Garcia,
piedaloties:
Espace Émeraude

(*Tribunal correctionnel de Foix* (Fuā Krimināltiesa (Francija)) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Vide – Augu aizsardzības līdzekļu laišana tirgū – Regulas (EK) Nr. 1107/2009 spēkā esamība saistībā ar piesardzības principu – Novērtējuma procedūras uzticamība un objektivitāte – Darbīgo vielu kumulatīvā iedarbība – Pesticīdi – Glifosāts

¹ Oriģinālvaloda – angļu.

1. Šis *Tribunal Correctionnel de Foix* (Fuā Krimināltiesa (Vispārējā pirmās instances tiesa), turpmāk tekstā – “iesniedzējtiesa”) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz procedūrām, kas ieviestas, lai atbilstoši līdzsvarotu augu aizsardzībā izmantoto ķīmikāliju negatīvo un pozitīvo ietekmi. Vairākiem vides aktivistiem (turpmāk tekstā – “atbildētāji”) ir izvirzīta apsūdzība kriminālprocesā par ķīmisku vielu glifosātu saturošu herbicīdu (konkrētāk, “Roundup”) kannu bojāšanu. Savai aizstāvībai viņi apgalvo, ka šie produkti rada iespējamu nevēlamu risku cilvēku veselībai un videi, ka Savienības apstiprinājuma procesam ir trūkumi un ka tādēļ tas nav likumīgs.

Savienības tiesības

2. Tā kā apsūdzēto lieta būtībā ir par to, ka Savienības likumdevēja ieviestā sistēma, lai pārbaudītu un uzraudzītu noteiktas vielas saturošu augu aizsardzības līdzekļu izmantošanu, ir nepilnīga, ir detalizēti jāizklāsta, kā tieši šī sistēma darbojas.

Līgums par Eiropas Savienības darbību

3. Attiecībā uz pārskatāmību, kas ir vajadzīga Savienības darbībā, LESD 15. panta 1. punktā ir paredzēts princips, ka “Savienības iestādes un struktūras darbojas iespējami atklāti”. LESD 15. panta 3. punktā ir paredzēts, ka pilsoņu tiesības piekļūt Savienības iestāžu un struktūru dokumentiem ir pakļautas “vispārējiem principiem un ierobežojumiem, pamatojoties uz sabiedriskām vai privātām interesēm, kā to nosaka Eiropas Parlaments un Padome, pieņemot regulas”. Līdz ar to pārskatāmības princips ir visu Savienības darbību pamatā.

4. LESD 168. pantā ir paredzēts, ka Savienībai ir jānodrošina “augsts cilvēku veselības aizsardzības līmenis [...], nosakot un īstenojot visu Savienības politiku un darbības”. Saskaņā ar LESD 191. panta 2. punktu “Savienības politikai attiecībā uz vidi jātiecas panākt augsta līmeņa aizsardzību, ievērojot dažādu Savienības reģionu stāvokļa atšķirības”, kā arī tā “ir jāpamato uz piesardzības un preventīvās darbības principu, uz principu, ka videi nodarīts kaitējums jālabo, pirmām kārtām novēršot tā cēloni, un uz principu, ka maksā piesārņotājs”.

Regula (EK) Nr. 1107/2009²

5. Regulas Nr. 1107/2009 (turpmāk tekstā – “Augu aizsardzības līdzekļu regula”) 1. panta 3. punktā ir noteikts, ka tās mērķis ir “nodrošināt cilvēku un dzīvnieku veselības, kā arī vides augsta līmeņa aizsardzību un uzlabot iekšējā tirgus darbību [...]”. 1. panta 4. punktā ir paredzēts, ka “regulas noteikumu pamatā ir piesardzības princips, lai nodrošinātu, ka darbīgajām vielām un līdzekļiem, kas laisti tirgū, nav kaitīga ietekme uz cilvēku veselību vai vidi. Dalībvalstīm neliedz piesardzības principa piemērošanu it sevišķi tad, ja nav zinātniski noskaidrots, vai šo valstu teritorijā atļautie augu aizsardzības līdzekļi rada apdraudējumu cilvēku un dzīvnieku veselībai vai videi”³.

2 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1107/2009 (2009. gada 21. oktobris) par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū, ar ko atceļ Padomes Direktīvas 79/117/EEK un 91/414/EEK (OV 2009, L 309, 1. lpp.).

3 Regulas Nr. 1107/2009 8. apsvērumā ir norādīts, ka “šīs regulas mērķis ir nodrošināt augstu cilvēku un dzīvnieku veselības un vides aizsardzības pakāpi, vienlaikus saglabājot Kopienas lauksaimniecības konkurētspēju”, turklāt “būtu jāpiemēro piesardzības princips un šai regulai būtu jānodrošina, ka ražotāji sniedz pierādījumus, ka saražotajām un tirgū laistām vielām un līdzekļiem nav nekādas kaitīgas ietekmes uz cilvēku vai dzīvnieku veselību un nekādas nevēlamas iedarbības uz apkārtējo vidi”.

6. Tās 2. panta 1. punktā augu aizsardzības līdzekļi ir definēti kā “produkti tādā formā, kādā tos piegādā lietotājiem un kurā ir darbīgās vielas, aizsargvielas vai sinerģisti vai kas sastāv no tām un kas ir paredzēti [...] a) augu vai augu produktu aizsardzībai pret visiem kaitīgiem organismiem vai šādu organismu ietekmes nepieļaušanai [...], b) augu dzīvības procesu ietekmei [...], c) augu produktu saglabāšanai [...], d) nevēlamu augu vai augu daļu iznīcināšanai [...] [un] e) nevēlamu augu augšanas apturēšanai vai novēršanai [...]”.

7. Augu aizsardzības līdzekļu regulas 2. pantā ir noteikta tās piemērošanas joma. Tādējādi tajā paredzētie noteikumi vispirms ir piemērojami “darbīgām vielām” (“vielām⁴, tostarp mikroorganismiem, kam ir vispārēja vai specifiska iedarbība uz kaitīgiem organismiem vai augiem, augu daļām vai augu produktiem”, – 2. panta 2. punkts). Regula ir piemērojama arī “aizsargvielām” (“vielām vai preparātiem, ko pievieno augu aizsardzības līdzeklim, lai novērstu vai mazinātu augu aizsardzības līdzekļa fitotoksisku iedarbību uz konkrētiem augiem”, – 2. panta 3. punkta a) apakšpunkts), “sinerģistiem” (“vielām vai preparātiem, kas – lai gan tiem nav iedarbības vai tā ir vāja [...] – var uzlabot augu aizsardzības līdzekļa darbīgo vielu darbību”, – 2. panta 3. punkta b) apakšpunkts), “papildvielām” (“vielām vai preparātiem, ko lieto vai paredz lietot augu aizsardzības līdzekli vai paligvielā, bet kas nav ne darbīgās vielas, ne aizsargvielas, ne sinerģisti”, – 2. panta 3. punkta c) apakšpunkts) un “paligvielām” (“vielām vai preparātiem, kas sastāv no papildvielām vai arī no preparātiem, kuros ir viena vai vairākas papildvielas, tādā formā, kādā tos piegādā lietotājiem un laiž tirgū, lai lietotāji tos sajauktu ar augu aizsardzības līdzekli, un kas palielina to efektivitāti vai citas pesticīdu īpašības”, – 2. panta 3. punkta d) apakšpunkts).

8. Regulas 4. pantā ir noteikti darbīgo vielu apstiprināšanas kritēriji. 4. panta 1. punktā ir paredzēts, ka darbīgās vielas “apstiprina saskaņā ar II pielikumu, ja, ņemot vērā pašreizējās zinātnes un tehnikas atziņas, gaidāms, ka atbilstīgi šā pielikuma 2. un 3. punktā minētajiem kritērijiem augu aizsardzības līdzekļi, kuros ir attiecīgā darbīgā viela, atbilst 2. un 3. punktā minētajām prasībām”⁵.

9. 4. panta 2. punktā ir pieprasīts, lai “tāda augu aizsardzības līdzekļa atliekām, kura sastāvā ir darbībā viela, saistībā ar labai augu aizsardzības praksei atbilstīgu lietošanu un, ņemot vērā reālos lietošanas apstākļus, [...] a) [nebūtu] kaitīgas ietekmes nedz uz cilvēku, tostarp mazāk aizsargātu grupu, vai dzīvnieku veselību, ņemot vērā zināmo kumulatīvo un sinerģisko ietekmi, ja ir pieejamas Iestādes⁶ apstiprinātas zinātniskās metodes tādas ietekmes novērtēšanai, nedz arī uz gruntsūdeņiem, un “b) [nebūtu] nevēlamas iedarbības uz vidi”.

10. 4. panta 3. punktā ir pieprasīts, lai augu aizsardzības līdzeklis, kura sastāvā ir darbīgā viela, būtu “a) [...] pietiekami efektīvs, b) [...] tam [nebūtu] tūlītējas vai vēlākas kaitīgas ietekmes nedz uz cilvēku, tostarp mazāk aizsargātu grupu, vai dzīvnieku veselību ne tiešā veidā, ne ar dzeramā ūdens [...], pārtikas, lopbarības vai gaisa starpniecību, kā arī [nebūtu] ietekmes darba vietā vai citas netiešas ietekmes, ņemot vērā zināmo kumulatīvo un sinerģisko ietekmi, ja ir pieejamas Iestādes apstiprinātas zinātniskās metodes tādas ietekmes novērtēšanai, nedz arī uz gruntsūdeņiem, c) [...] [nebūtu] nevēlamas iedarbības uz augiem vai augu produktiem, d) [...] [neizraisītu] nevajadzīgas ciešanas un sāpes mugurkaulniekiem, ko paredzēts kontrolēt un e) [...] [nebūtu] nevēlamas iedarbības uz vidi [...]”.

4 Savukārt “vielas” ir definētas kā “ķīmiski elementi un to savienojumi, tādi, kādi tie sastopami dabā, vai rūpnieciski izgatavoti, tai skaitā jebkādi piemaisījumi, kas neizbēgami rodas ražošanas procesā” (Regulas 3. panta 2. punkts).

5 Regulas Nr. 1107/2009 25. panta 1. punktā ir paredzēts, ka apstiprinājuma procedūra, ko piemēro, apstiprinot darbīgās vielas, ir attiecināma arī uz aizsargvielām un sinerģistiem. Līdz ar to turpmāk izklāstītie noteikumi un posmi vienādā mērā ir piemērojami šīm vielām.

6 “Iestāde” ir Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde, kā noteikts Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (EK) Nr. 178/2002 (2002. gada 28. janvāris), ar ko paredz pārtikas aprites tiesību aktu vispārīgus principus un prasības, izveido Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi un paredz procedūras saistībā ar pārtikas nekaitīgumu (OV 2002, L 31, 1. lpp.).

11. 4. panta 4. punktā ir paredzēts, ka “šā panta 2. un 3. punktā noteiktās prasības novērtē, ņemot vērā 29. panta 6. punktā minētos vienotos principus”. Pēdējā tiesību normā ir ietvertas tiesības pieņemt regulas, lai noteiktu vienotus principus novērtēšanai un atļauju piešķiršanai, kā arī tajā ir precizēts, ka “saskaņā ar šiem principiem augu aizsardzības līdzekļu novērtēšanā ņem vērā darbīgās vielas, aizsargvielas, sinerģistu un papildvielu mijiedarbību”⁷.

12. 6. pantā ir ietverts neizsmelošs ierobežojumu saraksts, tostarp “citi īpaši nosacījumi, kas radušies, novērtējot informāciju, kas darīta pieejama saistībā ar šo regulu” (6. panta j) punkts), kurus var attiecināt uz darbīgās vielas, aizsargvielas vai sinerģista apstiprināšanas procedūru.

13. Augu aizsardzības līdzekļu regulas II nodaļas 1. iedaļas 2. apakšiedaļā ir noteikta “Apstiprināšanas procedūra” – posmi, kuri ir jāievēro, apstiprinot darbīgo vielu. Saskaņā ar Regulas 7. panta 1. punktu pirmajā posmā darbīgās vielas ražotājs⁸ iesniedz dalībvalstij (turpmāk tekstā – “ziņotāja dalībvalsts”) pieteikumu līdz ar “kopsavilkumu un pilnīgu dokumentāciju, kā paredzēts 8. panta 1. un 2. punktā”, pierādot, ka attiecīgā darbīgā viela atbilst 4. pantā minētajiem apstiprinājuma kritērijiem. 8. panta 1. punkta a) apakšpunktā ir precizēts, ka kopsavilkuma dokumentācijā tostarp ir jānorāda “informācija par vismaz vienu tādu augu aizsardzības līdzekli, kurā ir darbīgā viela, vienu vai vairākiem lietošanas veidiem katrā zonā”⁹ plaši audzētā kultūraugā, pierādot, ka ir ievēroti 4. pantā noteiktie apstiprinājuma kritēriji [..]”. 8. panta 2. punktā ir paredzēts, ka “pilnīgā dokumentācijā ietilpst pilns atsevišķu izmēģinājumu un pētījumu ziņojumu teksts [..]”.

14. Dokumentācijas satura datu prasības ir konkretizētas Komisijas Regulā (ES) Nr. 283/2013¹⁰. Šajā regulā tostarp ir paredzēts, ka “ar šo informāciju pietiek, lai varētu izvērtēt [..] gan tūlītēju, gan kavētu paredzamo risku [..] (Regulas (ES) Nr. 283/2013 pielikuma ievada 1.1. punkts), ka “iekļauj visu informāciju par darbīgās vielas, tās metabolītu un piemaisījumu iespējamo kaitīgo ietekmi uz cilvēku un dzīvnieku veselību vai uz gruntsūdeņiem” (1.2. punkts), ka ir jāietver kopsavilkums par “[..] visiem būtiskiem atklāti pieejamās ekspertu recenzētās zinātniskās literatūras datiem par darbīgo vielu, tās metabolītiem un noārdīšanās vai reakcijas produktiem un par augu aizsardzības līdzekļiem, kas satur darbīgo vielu, kā arī literatūras datiem par blakusietekmi uz veselību, vidi un nemērķa sugām” (1.4. punkts), ka “testus un analīzes, ko izdara, lai iegūtu datus par īpašībām vai drošumu attiecībā uz cilvēka vai dzīvnieku veselību vai vidi, veic saskaņā ar [..] Direktīvā 2004/10/EK¹¹ noteiktajiem principiem (3.1. punkts) un ka ir jāietver “veikto un paziņoto ilgtermiņa pētījumu rezultāti kopā ar citiem attiecīgiem datiem un informāciju par darbīgo vielu, lai varētu konstatēt, kādu nelabvēlīgu ietekmi rada ilglaicīga ekspozīcija konkrētajai darbīgajai vielai” (Regulas (ES) Nr. 283/2013 pielikuma A daļas 5.5. punkts). Regulas (ES) Nr. 283/2013 pielikuma ievada 2. punktā ir precizēts, ka “šajā regulā izklāstītās prasības atspoguļo iesniedzamo datu minimumu”.

7 Komisijas Regulas (ES) Nr. 546/2011 (2011. gada 10. jūnijs) par Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 1107/2009 īstenošanu attiecībā uz vienotajiem principiem augu aizsardzības līdzekļu novērtēšanai un atļauju piešķiršanai (OV 2011, L 155, 127. lpp.) pielikuma I daļas A punkta 1. apakšpunktā ir paredzēts, ka “šajā pielikumā izstrādātie principi ir virzīti uz to, lai nodrošinātu, ka, vērtējot un lemjot par augu aizsardzības līdzekļu atļaušanu, ar nosacījumu, ka tie ir ķīmiski preparāti, visas dalībvalstis ieviestu Regulas (EK) Nr. 1107/2009 29. panta 1. punkta e) apakšpunkta, kā arī 4. panta 3. punkta un 29. panta 1. punkta f), g) un h) apakšpunkta prasības, nodrošinot augstu cilvēku un dzīvnieku veselības un vides aizsardzības līmeni.”

8 Saskaņā ar augu aizsardzības līdzekļu regulas 3. panta 11. punktu “ražotājs” ir “persona, kas pati ražo augu aizsardzības līdzekļus, darbīgās vielas, aizsargvielas, sinerģistus, papildvielas vai palīgvielas vai slēdz līgumu par to ražošanu ar citu personu, vai persona, ko ražotājs pilnvarojis, lai sasniegtu šai regulai atbilstīgus mērķus”. Turpmāk šajos secinājumos ražotājus, kuri iesniedz pieteikumu apstiprināšanai vai atļaujas saņemšanai, saukšu par “ražotāja atļaujas pieprasītājiem”.

9 Savienība ir sadalīta trīs zonās. A zona – ziemeļi: Dānija, Igaunija, Latvija, Lietuva, Somija, Zviedrija, B zona – centrs: Beļģija, Čehijas Republika, Vācija, Īrija, Luksemburga, Ungārija, Nīderlande, Austrija, Polija, Rumānija, Slovākija, Slovākija, Apvienotā Karaliste un C zona – dienvidi: Bulgārija, Grieķija, Spānija, Francija, Itālija, Kipra, Malta, Portugāle (Regulas I pielikums).

10 Komisijas Regula (ES) Nr. 283/2013 (2013. gada 1. marts), ar ko saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1107/2009 par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū nosaka datu prasības attiecībā uz darbīgajām vielām (OV 2013, L 93, 1. lpp.).

11 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/10/EK (2004. gada 11. februāris) par normatīvo un administratīvo aktu saskaņošanu attiecībā uz labas laboratorijas prakses principu piemērošanu un šo principu piemērošanas pārbaudi attiecībā uz ķīmisku vielu testēšanu (OV 2004, L 50, 44. lpp.).

15. Atbilstoši Augu aizsardzības līdzekļu regulai otrajā posmā ziņotāja dalībvalsts pārbauda dokumentāciju. Kad tā uzskata dokumentāciju par pilnīgu un 12 mēnešu laikā pēc ražotāja atļaujas pieprasītājam, pārējām dalībvalstīm, Eiropas Komisijai un Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādei (turpmāk tekstā – “Iestāde”) veiktā paziņojuma par pieteikuma pieņemamību – ziņotāja dalībvalsts sagatavo novērtējuma ziņojuma projektu, “novērtējot, vai gaidāms, ka darbīgā viela varētu atbilst apstiprinājuma kritērijiem”, un iesniedz Komisijai šo ziņojumu “un Iestādei ziņojuma kopiju” (Augu aizsardzības līdzekļu regulas 11. panta 1. punkts). Ziņotājas dalībvalsts novērtējumam ir jābūt “neatkarīgam, objektīvam un pārredzamam [pārskatāmam]” un veiktam, “ņemot vērā pašreizējās zinātnes un tehnikas atziņas” (11. panta 2. punkts).

16. Trešajā posmā Iestāde izskata novērtējuma ziņojuma projektu. Pēc novērtējuma ziņojuma projekta nosūtīšanas pārējām dalībvalstīm, pēc ziņojuma publiskošanas un ļaušanas iesniegt rakstiskas atsauksmes 60 dienu laikā (Augu aizsardzības līdzekļu regulas 12. panta 1. punkts) Iestādei, “ņemot vērā pašreizējās zinātnes un tehnikas atziņas, izmantojot pieteikuma iesniegšanas laikā pieejamās vadlīnijas, ir jāpieņem secinājum[s] par to, vai sagaidāms, ka darbīgā viela atbildīs 4. pantā noteiktajiem apstiprināšanas kritērijiem [...]” (12. panta 2. punkts).

17. Ceturtajā posmā Komisija, ņemot vērā Iestādes secinājumus un novērtējuma ziņojuma projektu¹², sagatavo “pārskata ziņojumu” un regulas projektu, ierosinot apstiprināt (ar vai bez nosacījumiem) vai arī neapstiprināt attiecīgo darbīgo vielu (Augu aizsardzības līdzekļu regulas 13. panta 1. punkts). Visbeidzot, pamatojoties uz šo pārskata ziņojumu un “citiem ar aplūkojamo jautājumu pamatotiem apstākļiem un piesardzības principu”, Regulas 79. panta 1. punktā minētā komiteja pieņem regulu, ar kuru attiecīgā viela tiek apstiprināta ar vai bez nosacījumiem vai arī netiek apstiprināta (13. panta 2. punkts).

18. Atbilstoši Augu aizsardzības līdzekļu regulas 14. panta 1. punktam, pamatojoties uz attiecīgo ražotāju pieteikumu, darbīgās vielas apstiprinājumu var vai nevar atjaunot, atkarībā no tā, vai “tiek secināts, ka 4. pantā noteiktie apstiprināšanas kritēriji ir ievēroti”.

19. Darbīgās vielas apstiprinājums pats par sevi nav pietiekams, lai ļautu ražotājam iekļaut šo vielu augu aizsardzības līdzeklī un laist šo līdzekli tirgū.

20. Augu aizsardzības līdzekļu regulas 28. panta 1. punktā ir precizēts, ka “augu aizsardzības līdzekli netaisīt tirgū vai nelieto, ja vien tam attiecīgajā dalībvalstī nav piešķirta atļauja saskaņā ar šo regulu”. 29. panta 1. punktā ir paredzēts, ka augu aizsardzības līdzekli atļauj tikai tad, “ja saskaņā ar 6. punktā minētajiem vienotajiem principiem”¹³ tas (tostarp) atbilst šādām prasībām: “a) tā darbīgās vielas, aizsargvielas un sinerģisti ir apstiprināti; [...] c) tā papildvielas nav iekļautas III pielikumā¹⁴, d) tā tehniskais sastāvs ir tāds, ka ietekme uz lietotāju vai citi riski ir, cik vien iespējams, samazināti, neietekmējot līdzekļa iedarbīgumu, e) ņemot vērā pašreizējās zinātniskās un tehniskās zināšanas, tas atbilst 4. panta 3. punkta prasībām¹⁵, f) tā darbīgo vielu, aizsargvielu un sinerģistu un, vajadzības gadījumā, jebkādu toksikoloģisku, ekotoksikoloģisku vai videi nozīmīgu piemaisījumu un papildvielu raksturu un apjomu var noteikt ar atbilstīgām metodēm [...]”.

21. Saskaņā ar Regulas 29. panta 2. punktu ražotāja atļaujas pieprasītājam ir “jāpierāda, ka 1. punkta a) līdz h) apakšpunktā minētās prasības ir izpildītas”. 29. panta 3. punktā ir noteikts, ka atbilstība “prasībām, kas noteiktas 1. punkta b) apakšpunktā un e) līdz h) apakšpunktā, jākonstatē ar oficiāliem vai oficiāli atzītiem izmēģinājumiem un analizēm [...]”.

¹² Gan Iestādes, gan ziņotājas dalībvalsts novērtējums “ir jābalsta uz zinātniskiem principiem un jāveic, izmantojot ekspertu konsultācijas” (Regulas Nr. 1107/2009 II pielikuma 1.2. punkts).

¹³ Skat. iepriekš 11. punktu.

¹⁴ Augu aizsardzības līdzekļu regulas III pielikumā ir ietverts “to papildvielu saraksts, kuras nav apstiprinātas iekļaušanai augu aizsardzības līdzekļos, kā minēts 27. pantā” (šajā pašā regulā). Tomēr, kā tika norādīts tiesas sēdē, pašreiz šis saraksts ir tukšs.

¹⁵ Kopsavilkumu par 4. panta 3. punktā minētajiem kritērijiem skat. iepriekš 10. punktā.

22. Tāpat kā gadījumā ar darbīgās vielas apstiprināšanas procedūru ES līmenī, Augu aizsardzības līdzekļu regulā ir noteikti arī secīgi posmi, kas ir jāievēro dalībvalstu līmenī, piešķirot atļauju augu aizsardzības līdzeklim. Pirmajā posmā ražotāja atļaujas pieprasītājs iesniedz pieteikumu katrā dalībvalstī, “kur paredzēts laist tirgū šo augu aizsardzības līdzekli” (33. panta 1. punkts). Šim pieteikumam pievieno “a) [...] pilnīgu dokumentāciju un kopsavilkumu par katru attiecīgā augu aizsardzības līdzekļa datu prasību punktu, b) katrai darbīgajai vielai, aizsargvielai un sinerģistam, ko satur augu aizsardzības līdzeklis, pilnīgu un kopsavilkuma dokumentāciju par katru prasību punktu attiecīgajai darbīgajai vielai, aizsargvielai un sinerģistam [...]” (33. panta 3. punkts).

23. Dokumentācijas satura datu prasības ir konkretizētas Komisijas Regulā (ES) Nr. 284/2013¹⁶. Attiecīgi dokumentācijai tostarp ir jāatbilst šādām prasībām: “ar šo [dokumentācijas] informāciju pietiek, lai varētu izvērtēt, cik iedarbīgs ir augu aizsardzības līdzeklis un cik lielu gan tūlītēju, gan kavētu paredzamo risku tas var radīt cilvēkiem, tostarp mazaizsargātām grupām, un dzīvniekiem, kā arī apkārtējai videi, un tā aptver vismaz šajā pielikumā minētos pētījumus un to rezultātus” (Regulas (ES) Nr. 284/2013 pielikuma ievada 1.1. punkts), “sniedz visu informāciju par augu aizsardzības līdzekļa iespējamo kaitīgo ietekmi uz cilvēku un dzīvnieku veselību vai uz gruntsūdeņiem, kā arī par zināmo un gaidāmo kumulatīvo un sinerģisko ietekmi” (1.2. punkts), “sniedz arī informāciju par augu aizsardzības līdzekļa iespējamo nepieņemamo ietekmi uz vidi, augiem un augu produktiem, kā arī par zināmo un gaidāmo kumulatīvo un sinerģisko ietekmi” (1.3. punkts), “informācijā ietilpst visi attiecīgie atklāti pieejamās ekspertu recenzētās zinātniskās literatūras dati par darbīgo vielu, tās metabolītiem un noārdīšanās vai reakcijas produktiem un par augu aizsardzības līdzekļiem, kas satur darbīgo vielu, kā arī literatūras dati par blakusietekmi uz veselību, vidi un nemērķa sugām” (1.4. punkts) un “par augu aizsardzības līdzekli sniegtā informācija un par darbīgo vielu sniegtā informācija ir pietiekama, lai būtu iespējams: [...] c) izvērtēt īslaicīgu un ilglaicīgu apdraudējumu nemērķa sugām, populācijām, biocenozēm un procesiem; [...] e) novērtēt akūtas un hroniskas patērētāju ekspozīcijas risku, tostarp attiecīgā gadījumā novērtējot kumulatīvo risku, ko rada ekspozīcija vairāk nekā vienai darbīgajai vielai [...]; f) skaitliski novērtēt operatoru, strādājošo, iedzīvotāju un garāmgājēju akūto un hronisko ekspozīciju, tostarp attiecīgā gadījumā kumulatīvo ekspozīciju vairāk nekā vienai darbīgajai vielai” (1.12. punkts).

24. Tāpat kā attiecībā uz pieteikumiem darbīgās vielas apstiprināšanai, Regulā Nr. 284/2013 konkretizētais dokumentācijas saturs ir “iesniedzamo datu minimums” (pielikuma ievada 2. punkts), kā arī “testus un analīzes [...] veic saskaņā ar [...] Direktīvā 2004/10/EK noteiktajiem principiem” (laba laboratorijas prakse, – 3. punkts).

25. Saskaņā ar Augu aizsardzības līdzekļu regulas 36. panta 1. punktu otrajā posmā attiecīgajai dalībvalstij ir jāveic “neatkarīgs, objektīvs un pārredzams [pārskatāms] novērtējums, ņemot vērā attiecīgā laika zinātnes un tehnikas atziņas, kā arī vadlīnijas, kuras pieejamas pieteikuma iesniegšanas laikā [...]”. Šī dalībvalsts piemēros “vienotus principus 29. panta 6. punktā minēto augu aizsardzības līdzekļu novērtēšanai un atļauju izsniegšanai”, kā arī sniegs “iespēju visām attiecīgajā zonā esošajām dalībvalstīm iesniegt viedokļus, ko ņem vērā novērtējumā”.

26. Trešajā posmā attiecīgā dalībvalsts vai nu piešķir, vai arī nepiešķir atļaujas, “pamatojoties uz novērtējuma secinājumiem” (Augu aizsardzības līdzekļu regulas 36. panta 2. punkts).

27. Saskaņā ar Augu aizsardzības līdzekļu regulu gan apstiprināšanas, gan atļaujas saņemšanas procedūrā ražotāja atļaujas pieprasītājs drīkst lūgt attiecīgajai dalībvalstij saglabāt konfidencialus noteiktus datus, ko viņi ir norādījuši savā pieteikumā un dokumentācijā (Augu aizsardzības līdzekļu regulas 7. panta 3. punkts un 33. panta 4. punkts). Pieteikuma iesniedzējs šajā lūgumā atsaucas uz Augu aizsardzības līdzekļu regulas 63. pantu, kurā ir paredzēts, ka “persona, kas pieprasa, lai atbilstīgi

¹⁶ Komisijas Regula (ES) Nr. 284/2013 (2013. gada 1. marts), ar ko saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1107/2009 par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū nosaka datu prasības attiecībā uz augu aizsardzības līdzekļiem (OV 2013, L 93, 85. lpp.).

šai regulai iesniegtā informācija tiktu atzīta par konfidenciālu, nodrošina pārbaudāmu pierādījumu, lai pierādītu, ka šīs informācijas atklāšana varētu ietekmēt personas komerciālās intereses, privātās dzīves aizsardzību un personas integritāti”. [Regulas] 63. pants neskar Direktīvu 2003/4/EK par vides informācijas pieejamību sabiedrībai¹⁷.

28. Darbīgās vielas apstiprinājums vienmēr var tikt atcelts. Tādējādi Augu aizsardzības līdzekļu regulas 21. panta 1. punktā ir paredzēts, ka “Komisija var jebkurā brīdī pārskatīt darbīgās vielas apstiprinājumu” un “[tā] ņem vērā attiecīgās dalībvalsts lūgumu, pamatojoties uz jaunām zinātnes un tehnikas atziņām un monitoringa datiem, pārskatīt darbīgās vielas apstiprinājumu [...]”.

29. Visbeidzot, Augu aizsardzības līdzekļu regulas 69. pantā ir paredzēts ārkārtas pasākumu mehānisms, “ja ir skaidri redzams, ka apstiprināta darbīgā viela, aizsargviela, sinerģists vai papildviela, vai augu aizsardzības līdzeklis, kuram ir piešķirta atļauja saskaņā ar šo regulu, var radīt nopietnus draudus cilvēku vai dzīvnieku veselībai vai videi, un attiecīgās dalībvalstis nespēj šos draudus pietiekami novērst”. Šādos apstākļos “tūlīt veic pasākumus, lai ierobežotu vai aizliegtu šīs vielas vai līdzekļa lietošanu un/vai pārdošanu [...] vai nu pēc Komisijas pašas iniciatīvas, vai pēc dalībvalsts lūguma, [bet] pirms šādu pasākumu veikšanas Komisija izskata pierādījumus un var lūgt Iestādes atzinumu”. 70. pantā Komisijai ir atļauts “neatliekamos gadījumos” veikt “ārkārtas pasākumus” pēc apspriešanās ar attiecīgajām dalībvalstīm. Turklāt gadījumā, “ja dalībvalsts oficiāli informē Komisiju par nepieciešamību veikt ārkārtas pasākumus un nav veiktas nekādas darbības saskaņā ar 69. vai 70. pantu, dalībvalsts drīkst pieņemt pagaidu aizsardzības pasākumus” (Augu aizsardzības līdzekļu regulas 71. pants).

Valsts tiesības

30. Francijas *Code Pénal* (Kriminālkodekss) 322-1. pantā par citam piederošas mantas iznīcināšanu, kaitējuma nodarīšanu vai bojāšanu ir paredzēts naudas sods 30 000 EUR apmērā un brīvības atņemšana uz diviem gadiem. Gadījumā, ja manta ir bojāta nelielā apmērā viegla nodarījuma rezultātā, maksimālais piemērojamais sods ir naudas sods 1500 EUR apmērā.

31. Ar Francijas *Code de procédure pénale* (Kriminālprocesa kodekss) 40. un 40-1. pantu prokuroriem ir piešķirta rīcības brīvība, kā reaģēt uz saņemtajām sūdzībām, ziņojumiem un protokoliem. Ja prokurors uzskata, ka ir izdarīts pārkāpums un nav neviena juridiska šķēršļa kriminālvajāšanas uzsākšanai, tā kompetencē ir izlemt, uzsākt to vai izbeigt lietu. Kriminālkodeksa 122-7. pantā ir paredzēts, ka galēja nepieciešamība ir pamats, lai konstatētu kriminālatbildības neesamību.

Fakti un tiesvedības priekšvēsture

32. Divos atsevišķos gadījumos – 2016. gada 27. septembrī un 2017. gada 1. martā – atbildētāji, aktivistu grupas “Arjēžas brīvprātīgie plāvēji pret ĢMO” dalībnieki, iekļuva trīs veikalos. Divos no tiem viņi ar krāsām sabojāja glifosātu saturošu herbicīdu (konkrētāk, “Roundup”) kannas. Trešajā veikalā, lai sabojātu *Roundup* produktus un atsevišķas vitrīnas, viņi izmantoja rulliņus un krāsas no tā paša veikala. Vienā no veikaliem viņi izdalīja brošūras ar nosaukumu “*Roundup and Co*, mums pietiek, mēs vairs to negribam”. Daži grupas dalībnieki informēja policistus, ka viņu nodoms esot bijis “celt gaismā to”, ka netiekot ievēroti noteikumi par to, ka glifosātu saturošiem līdzekļiem jāatrodas slēgtās vitrīnās un tiem jāpievieno pārdevēja brīdinājums par glifosāta kancerogēno iedarbību.

¹⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2003/4/EK (2003. gada 28. janvāris) par vides informācijas pieejamību sabiedrībai un par Padomes Direktīvas 90/313/EEK atcelšanu (OV 2003, L 41, 26. lpp.).

33. Apsūdzētajiem tika izvirzīta apsūdzība par kaitējuma nodarīšanu citam piederošai mantai vai tās bojāšanu, ja tā izdarīta organizētā grupā. Tiesas sēdē iesniedzējtiesā 2017. gada 17. augustā apsūdzētie lūdza iesniedzējtiesu vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, pamatojoties uz LESD 267. pantu. Prokurors neiebilda pret lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, balstoties uz to, ka, i) ja tiktu konstatēts, ka glifosātu saturošie līdzekļi, iespējams, var kaitēt cilvēka veselībai un videi, viņš būtu varējis izlemt atteikties no kriminālvajāšanas uzsākšanas pret apsūdzētajiem un ka ii) šādā situācijā varētu zust kriminālvajāšanas tiesiskais pamats. Apsūdzētie arī apgalvoja, ka, pat ja viņi būtu jāsoda, iesniedzējtiesa, pamatojoties uz šo konstatējumu, varētu viņus atbrīvot no soda, ņemot vērā viņu rīcības cēlo mērķi.

34. Iesniedzējtiesai radās šaubas par to, i) vai ražotāja atļaujas pieprasītājam nav piešķirta pārāk liela rīcības brīvība, lai noteiktu darbīgo vielu, kuru tiek lūgts apstiprināt, ii) vai noteikumos ir atļauts ražotāja atļaujas pieprasītājam pašam veikt dokumentācijā ietvertos testus un analīzes un izmantot konfidencialitātes noteikumus, lai novērstu šīs dokumentācijas kontrolanalīzi, kā arī iii) vai ir jāveic faktiskā augu aizsardzības līdzekļa, kura sastāvā ir glifosāts un kurš ir laists tirgū, pietiekami pētījumi (gan attiecībā uz tā saukto “kokteiļa efektu”, gan ilglaicīga toksiskuma ziņā).

35. Ņemot vērā strīdīgās zinātnes atziņas par glifosātu un norādot, ka Augu aizsardzības līdzekļu regula ir balstīta uz piesardzības principu, iesniedzējtiesa uzskatīja, ka Savienības tiesības to pašreizējā situācijā varētu nebūt pietiekamas, lai nodrošinātu cilvēku un to vides pilnīgu aizsardzību. Tādējādi tā nolēma uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai Regula (EK) Nr. 1107/2009 (2009. gada 21. oktobris) atbilst piesardzības principam, ja tajā precīzi nav noteikts, kas ir darbīgā viela, atstājot atļaujas pieprasītājam iespēju izvēlēties, ko tas nosaka kā darbīgo vielu produktā, un tam ļaujot vēltīt visu pieprasījuma dokumentāciju vienai vielai, lai gan tirdzniecībā laistā galaprodukta sastāvā ietilpst vairākas?
- 2) Vai tiek nodrošināts piesardzības princips un tirdzniecības atļaujas objektivitāte, ja dokumentācijas izskatīšanai nepieciešamās pārbaudes, analīzes un novērtējumus veic vienīgi atļaujas pieprasītāji, kas var uzrādīt neobjektīvus rezultātus, neveicot neatkarīgu kontrolanalīzi un nepublicējot atļauju pieprasījumu ziņojumus ražošanas noslēpuma dēļ?
- 3) Vai (EK) Nr. 1107/2009 atbilst piesardzības principam, ja tajā nav ņemta vērā darbīgo vielu daudzveidība [un to kumulatīvā izmantošana, it īpaši, ja tajā] nav paredzēts Eiropas līmenī veikt specifisku visaptverošu analīzi par darbīgo vielu savienošanu vienā produktā?
- 4) Vai (EK) Nr. 1107/2009 atbilst piesardzības principam, ja tās III un IV nodaļā ir noteikts atbrīvojums no toksiskuma pārbaudēm (genotoksiskums, kancerogenitātes pētījumi, endokrīnās sistēmas traucējumu pētījumi utt.) pesticīdu produktiem ar sastāvu, kāds tiek laists tirdzniecībā un iedarbojas uz patērētājiem un vidi, paredzot vienīgi kopsavilkuma pārbaudes, ko veic atļaujas pieprasītājs?”

36. 2018. gada 15. martā Tiesa lūdza iesniedzējtiesai norādīt, kāda konkrēti būtu atbilžu uz prejudiciālajiem jautājumiem ietekme uz kriminālvajāšanu, kas uzsākta pret apsūdzētajiem. Iesniedzējtiesa sniedza atbildi 2018. gada 10. aprīļa vēstulē.

37. Apsūdzētie, Somijas, Francijas un Grieķijas valdības, Eiropas Parlaments, Padome, kā arī Komisija iesniedza rakstveida apsvērumus. Visi lietas dalībnieki, izņemot Somijas un Grieķijas valdības, sniedza papildu apsvērumus un atbildēja uz Tiesas jautājumiem 2018. gada 25. novembra tiesas sēdē.

Par pieņemamību

38. Komisija, Eiropas Parlaments un Francijas valdība apšaubā lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību, jo neesot skaidrs, kāda nozīme kriminālprocesā par kaitējuma nodarīšanu produktiem, kuru darbīgā viela ir glifosāts, būs atbildēm uz prejudiciālajiem jautājumiem, kuri attiecas uz augu aizsardzības līdzekļu regulas vispārējo sistēmu Savienības līmenī.

39. Nolēmumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu iesniedzējtiesa norāda, ka apsūdzētie ir atsaukušies uz galēju nepieciešamību. Savā atbildes vēstulē uz Tiesas jautājumiem tā tostarp apstiprināja, ka “apstiprinošu atbilžu gadījumā [...] tiesa, kura izskata krimināllietu, varētu atzīt, ka, ņemot vērā to tirgū laisto produktu kaitīgumu, kurus sabojāja visi apsūdzētie, ir zudis noziedzīgā nodarījuma juridiskais pamats”. Tiesas sēdē Francijas valdība apstiprināja, ka atbildēm varētu būt nozīme attiecībā uz sodu, ko tiesa varētu noteikt. Minētais atbilst apsūdzēto pakārtoti iesniedzējtiesā izvirzītajam apsvērumam, kas ir izklāstīts nolēmumā par prejudiciālo jautājumu uzdošanu.

40. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru tiesvedībā saskaņā ar LESD 267. pantu valsts tiesa, kurai ir tieša informācija par lietas faktiem, vislabāk, pilnībā pārzinot tai izskatāmo lietu, spēj izvērtēt lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu nepieciešamību, lai tā varētu pieņemt nolēmumu. Tiesai principā ir pienākums pieņemt nolēmumu. Tomēr Tiesa, lai noskaidrotu, vai jautājums ir tās kompetencē, var nolemt pārbaudīt apstākļus, kādos valsts tiesa tai ir uzdevusi prejudiciālu jautājumu¹⁸.

41. Manuprāt, lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pietiekami pieņemams. Katrā ziņā apsūdzētie apgalvo un Francijas valdība piekrīt, ka Tiesas nolēmumam varētu būt nozīme, nosakot sodu, ko galu galā varētu izciest apsūdzētie. Nav nekāda pamatota iemesla, lai prejudiciāla nolēmuma lietā, kas balstīta uz LESD 267. pantu, nošķirtu pašu kriminālvajāšanu un iespējamo spriedumu. Es nevērtēšu pamatu par galējo nepieciešamību, kā arī to, vai tas ir vai nav atbalstāms saskaņā ar valsts tiesībām, jo to novērtēt var tikai iesniedzējtiesa. Līdz ar to es uzskatu, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pieņemams¹⁹.

Vērtējums

Ievada apsvērumi

42. Par kontekstu, kādā Tiesai ir lūgts sniegt prejudiciālu nolēmumu, paudīšu divus apsvērumus. Pirmais attiecas uz darbīgās vielas glifosāta izmantošanu kā piemēru tam, lai norādītu uz apgalvotajām kļūdām augu aizsardzības līdzekļu regulas pārvaldības vispārējā sistēmā. Otrs ir par to, kādai ir jābūt piesardzības principa nozīmei, pārbaudot Savienības tiesību akta spēkā esamību.

¹⁸ Spriedums, 2005. gada 22. novembris, *Mangold*, C-144/04, EU:C:2005:709, 34.–36. punkts.

¹⁹ Tiesa ir pieņēmusi lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu analogos apstākļos, kad, neatkarīgi no tās sniegtās atbildes, tā ņēma vērā apgalvojumu, ka kriminālvajāšana joprojām tiktu turpināta. Minētajā lietā lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu bija pieņemams, jo “nebija acīmredzams, ka prejudiciālie jautājumi nav nepieciešami valsts tiesai [...]”, – spriedums, 2004. gada 1. aprīlis, *Bellio F.lli*, C-286/02, EU:C:2004:212, 26.–30. punkts.

Par glifosāta piemēra izmantošanu

43. Apsūdzētie min glifosātu kā piemēru Augu aizsardzības līdzekļu regulas nepilnībām. Lai gan Savienības iestādes ir pieņēmušas konkrētus ES tiesību aktus par glifosāta izmantošanu²⁰, šie tiesību akti nav minēti četros uzdotajos prejudiciālajos jautājumos un vēl jo vairāk – neattiecas uz tiem. Drīzāk galvenā uzmanība tiek pievērsta vispārējai regulatīvai struktūrai, kas ar Augu aizsardzības līdzekļu regulu tiek attiecināta uz visiem augu aizsardzības līdzekļiem.

44. Savienības tiesību normas spēkā esamība ir izvērtējama, ņemot vērā pašas šīs tiesību normas raksturīgās iezīmes, un tā nevar būt atkarīga no konkrēta gadījuma īpašajiem apstākļiem²¹. Manuprāt, šajā lietā šis princips ir īpaši nozīmīgs. Ja vien bažas par glifosātu nav paustas, lai apliecinātu sistēmisku un fundamentālu kļūdu, kas apdraud Augu aizsardzības līdzekļu regulu un mērķi, ko ir iecerēts sasniegt ar šo regulu, ar tām nevar tikt apšaubīta ar šo regulu noteiktās iepriekšējā apstiprinājuma sistēmas vispārējā integritāte.

45. Tātad, lai gan ir iesniegti pierādījumi par atšķirīgām zinātniskajām nostājām tādu trešo personu starpā kā zinātnieki²² un starptautiski institūti²³, un Savienības iestādes, apgalvotās kļūdas secinājumos, ko izdarījušas pēdējās minētās, attiecas tikai un vienīgi uz glifosātu. Tāpat arī par pierādījumu tam, ka visiem darbīgo vielu novērtējumiem, kas tiek veikti saskaņā ar Augu aizsardzības līdzekļu regulu, ir raksturīgi vieni un tie paši apgalvotie trūkumi, nevar uzskatīt apstākli, ka varētu vai nevarētu būt bijuši izvirzīti jautājumi saistībā ar neatkarību un pārredzamību glifosāta vērtējumos²⁴.

46. Tiesai būtībā vienkārši ir jāizskata jautājums par to, vai vispārējas, sistēmiskas Augu aizsardzības līdzekļu regulas tiesību normās ir tādi trūkumi, kas padara Regulu par spēkā neesošu.

Par piesardzības principa lomu, veicot ES tiesību aktu spēkā esamības pārbaudi tiesā

47. Visi prejudiciālie jautājumi skar Augu aizsardzības līdzekļu regulas atbilstību piesardzības principam. Tomēr iesniedzējtiesa nav izskaidrojusi, ko tā uzskata par šī principa elementiem, vai norādījusi, ciktāl šis princips Tiesai ir jāpiemēro, vērtējot, vai tāds Savienības tiesību akts kā Augu aizsardzības līdzekļu regula ir spēkā neesošs. Lai noteiktu šīs pārbaudes piemērošanas jomu, ir jāizprot abi šie elementi.

20 Tātad pirmo reizi glifosāts tika apstiprināts un iekļauts apstiprināto vielu sarakstā ar Komisijas Direktīvu 2001/99/EK (2001. gada 20. novembris), ar ko groza I pielikumu Padomes Direktīvai 91/414/EEK par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū, lai iekļautu glifosātu un tifsulfuronu kā aktīvās vielas (OV 2001, L 304, 14. lpp.), kas pēdējo reizi atjaunota ar Komisijas Īstenošanas Regulu (ES) Nr. 2017/2324 (2017. gada 12. decembris), ar ko atjauno darbīgās vielas glifosāta apstiprinājumu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1107/2009 par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū un groza Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 540/2011 pielikumu (OV 2017, L 333, 10. lpp.).

21 Spriedums, 2018. gada 29. maijs, *Liga van Moskeeën en Islamitische Organisaties Provincie Antwerpen u.c.*, C-426/16, EU:C:2018:335, 72.–74. punkts un tajos minētā judikatūra.

22 Gan iesniedzējtiesa, gan apsūdzētie citē dažādus materiālus (tostarp *Dr. Portier* 2017. gada 29. maija pētījumu, *Seralini* publikācijas 2012. un 2016. gadā un *Defarge* publikācijas 2016. un 2018. gadā). Minēti ir arī tā sauktās “Monsanto Papers” lietas dokumenti, kas nonāca atklātībā tiesvedībā, kura norisinājās Savienotajās Valstīs, un ko it īpaši ņēma vērā Iestāde savā vērtējumā par glifosātu (“EPNI paziņojums par Savienības novērtējumu par glifosātu un tā saukto “Monsanto papers” lietu”).

23 Tā Starptautiskā Vēža izpētes aģentūra savā vispārējā novērtējumā par glifosātu secināja, ka tas ir “iespējami kancerogēns cilvēkam”, – skat. 2016. gada 11. augustā aktualizētās monogrāfijas 6.3. punktu 78. lpp. (tā ir pieejama tīmekļvietnē: <https://monographs.iarc.fr/iarc-monographs-on-the-evaluation-of-carcinogenic-risks-to-humans-4/>). Šo viedokli nav atbalstījusi nedz Iestāde, nedz Eiropas Ķīmikāliju aģentūra, – skat. Komisijas Īstenošanas regulas (ES) 2016/1056 (2016. gada 29. jūnijs), ar ko groza Īstenošanas regulu (ES) Nr. 540/2011 attiecībā uz apstiprinājuma perioda pagarināšanu darbīgajai vielai glifosātam (OV 2016, L 173, 52. lpp.), 4. apsvērumu un iepriekš 20. zemsvītras piezīmē norādītās Komisijas Īstenošanas regulas (ES) 2017/2324 15. apsvērumu.

24 Skat. tostarp rakstus 2016. gada 28. marta un 2017. gada 16. septembra laikrakstā “Le Monde” ar attiecīgi nosaukumiem “Roundup: le pesticide divise l’Union européenne et l’OMS” un “Glyphosate: expertise truffée de copiés-collés de documents Monsanto”, kuros kopumā tiek apgalvots, ka pastāv dažādi zinātniskie viedokļi, ka Vācija kā ziņotāja dalībvalsts pilnībā “ir pārkopējusi” sadaļu ar zinātniskajiem secinājumiem, ko bija izdarījis ražotāja atļaujas pieprasītājs glifosāta novērtējumā, ka Iestāde saskaras ar interešu konfliktiem, kas ietekmē tās darba objektivitāti, un ka pastāv dažādi zinātniskie viedokļi par glifosātu.

48. Pareizai piesardzības principa piemērošanai ir nepieciešams, pirmkārt, identificēt iespējamo negatīvo ietekmi uz veselību (vai vidi), ko var izraisīt piedāvātā attiecīgās vielas izmantošana, un, otrkārt, pilnīgi izvērtēt risku veselībai (vai videi), pamatojoties uz uzticamākajiem pieejamajiem zinātniskajiem datiem un jaunākajiem starptautisko pētījumu rezultātiem²⁵. Tiklīdz šie nosacījumi ir izpildīti, kompetentās iestādes (vai nu Savienības, vai dalībvalsts līmenī) drīkst piemērot piesardzības principu, lai “veiktu aizsargpasākumus, negaidot, kamēr šo risku esamība un smagums tiks skaidri pierādīti”²⁶. Veiktajiem pasākumiem ir jābūt arī samērīgiem tajā ziņā, ka tie nedrīkst “pārsniegt to, kas ir atbilstošs un vajadzīgs, lai sasniegtu attiecīgajā tiesiskajā regulējumā noteiktos mērķus [...]”²⁷.

49. Tādēļ prasības atcelt tiesību aktu, pamatojoties uz piesardzības principu, var tikt celtas, lai apstrīdētu aktu, kas tiek uzskatīts par pārāk ierobežojošu²⁸, pretstatā aktam, kas tiek uzskatīts par nepietiekami ierobežojošu²⁹. Pirmajā gadījumā jautājums par to, vai ir noticis pārkāpums, būtībā ir jautājums par to, vai ar attiecīgo tiesību aktu tiek pārkāpts samērīguma princips³⁰. Pēdējā gadījumā apsvērumi par piesardzības principa pārkāpumu var “pamatot tikai tos pamatus un argumentus, kas ir skaidri norādīti citur”³¹.

50. Augu aizsardzības līdzekļu regula pati par sevi ir piesardzības pasākums, jo tajā ir noteikta *iepriekšēja apstiprinājuma* sistēma, kas ietekmē vispārēju produktu grupu (augu aizsardzības līdzekļus)³². No Regulas teksta ļoti skaidri izriet, ka tā ir balstīta uz piesardzības principu³³ un tās piemērošanai pieņemtie akti ir jāpamato ar piesardzības principu³⁴.

51. Iesniedzējtiesas jautājumi neliecina, ka Augu aizsardzības līdzekļu regulā noteiktā iepriekšēja apstiprinājuma sistēma pati par sevi būtu pretrunā piesardzības principam. Drīzāk šie jautājumi attiecas uz apgalvotām vispārīgām kļūdām vispārējā augu aizsardzības līdzekļu riska novērtējuma sistēmā, konkrētāk, ka novērtējums nav pietiekami visaptverošs (pirmais, trešais un ceturtais jautājums) vai objektīvs un pārskatāms (otrais jautājums).

52. Tiesību joma, uz kuru attiecas Augu aizsardzības līdzekļu regula, ir tehniski un zinātniski sarežģīta. Tādējādi ES iestādēm ir īpaši plaša rīcības brīvība, izstrādājot tiesību aktus, ko tās pieņem. Šādus tiesību aktus var atcelt tikai gadījumā, ja tie ir acīmredzami neatbilstoši vai ja iestādes ir pieļāvušas acīmredzamas kļūdas, ņemot vērā mērķi, ko bija paredzēts sasniegt³⁵.

25 Spriedums, 2010. gada 22. decembris, *Gowan Comércio Internacional e Serviços*, C-77/09, EU:C:2010:803, 75. punkts.

26 Spriedums, 2010. gada 22. decembris, *Gowan Comércio Internacional e Serviços*, C-77/09, EU:C:2010:803, 73. punkts un tajā minētā judikatūra. Agrīna piesardzības principa definīcija ir sniegta spriedumā, 1998. gada 5. maijs, *National Farmers' Union u.c.*, C-157/96, EU:C:1998:191, 63. punkts. Nesenāka definīcija ir minēta spriedumā, 2018. gada 22. novembris, *Swedish Match*, C-151/17, EU:C:2018:938, 38. punkts. Pašos Savienības Līgumos šis princips nav definēts. Sekundāro tiesību aktos tas ir definēts ierobežoti, – piemēram, skat. Regulas 7. panta 1. punktu.

27 Spriedums, 2016. gada 9. jūnijs, *Pesce u.c.*, C-78/16 un C-79/16, EU:C:2016:428, 48. punkts.

28 Skat. tostarp spriedumus, 2010. gada 22. decembris, *Gowan Comércio Internacional e Serviços*, C-77/09, EU:C:2010:803; 2009. gada 7. jūlijs, *S.P.C.M. u.c.*, C-558/07, EU:C:2009:430, un 1998. gada 5. maijs, *National Farmers' Union u.c.*, C-157/96, EU:C:1998:191. Vispārējās tiesas judikatūrā skat. spriedumus, 2018. gada 17. maijs, *Bayer CropScience u.c./Komisija*, T-429/13 un T-451/13, EU:T:2018:280, un 2002. gada 11. septembris, *Pfizer Animal Health/Padome*, T-13/99, EU:T:2002:209.

29 Piemēram, skat. spriedumu, 2007. gada 11. jūlijs, *Zviedrija/Komisija*, T-229/04, EU:T:2007:217, 191. un 262. punkts.

30 Piemēram, skat. spriedumu, 2010. gada 28. janvāris, *Komisija/Francija*, C-333/08, EU:C:2010:44, 85.–110. punkts, it īpaši 95. un nākamie punkti.

31 Skat. spriedumu, 2007. gada 11. jūlijs, *Zviedrija/Komisija*, T-229/04, EU:T:2007:217, 128. punkts, kurā Vispārējā tiesa atbalstīja lietas dalībnieku kopējo nostāju šajā ziņā. Pēc ļoti rūpīgas šo citu apsvērumu pārbaudes Vispārējā tiesa secināja, ka, “ņemot vērā iepriekš izklāstīto [...], būtībā ir jāapmierina [...] pamatu grupas daļa, kas balstīta uz] piesardzības principa pārkāpumu” (262. punkts), un turpinājumā atcēla attiecīgo direktīvu.

32 Skat. spriedumu, 2010. gada 22. decembris, *Gowan Comércio Internacional e Serviços*, C-77/09, EU:C:2010:803, 74. punkts, un pēc analogijas spriedumu, 2017. gada 19. janvāris, *Queisser Pharma*, C-282/15, EU:C:2017:26, 58. punkts.

33 Skat. Augu aizsardzības līdzekļu regulas 1. panta 4. punktu. Regulas Nr. 1107/2009 juridiskais pamats ir Eiropas Kopienas dibināšanas līguma (turpmāk tekstā – “EK līgums”) 37. panta 2. punkts (kļuvis par LESD 43. pantu; kopējā lauksaimniecības politika), EK līguma 95. pants (kļuvis par LESD 114. pantu; iekšējais tirgus) un EK līguma 152. panta 4. punkta b) apakšpunkts (kļuvis par LESD 168. pantu; sabiedrības veselība). Prasības Savienības politikai, pamatojoties uz piesardzības principu, nodrošināt augstu cilvēku veselības aizsardzības līmeni “ir visu Savienības politiku un darbību sastāvdaļa”, – skat. spriedumu, 2010. gada 22. decembris, *Gowan Comércio Internacional e Serviços*, C-77/09, EU:C:2010:803, 71. un 72. punkts.

34 Augu aizsardzības līdzekļu regulas 13. panta 2. punkts.

35 Skat. tostarp spriedumus, 2010. gada 8. jūlijs, *Alfon Chemical*, C-343/09, EU:C:2010:419, 38. punkts; 2010. gada 22. decembris, *Gowan Comércio Internacional e Serviços*, C-77/09, EU:C:2010:803, 55. un 56. punkts; 2016. gada 21. decembris, *Associazione Italia Nostra Onlus*, C-444/15, EU:C:2016:978, 46. punkts, un 2016. gada 9. jūnijs, *Pesce u.c.*, C-78/16 un C-79/16, EU:C:2016:428, 49. punkts.

Par pirmo un trešo jautājumu

53. Pirmais un trešais jautājums pārklājas tajā ziņā, ka tie izraisa šaubas par to, vai tā sauktais darbīgās vielas “kokteiļa efekts” (proti, ekspozīcija i) dažādiem augu aizsardzības līdzekļiem, kuru sastāvā ir viena un tā pati darbīgā viela, vai ii) dažādām darbīgajām vielām, kuras ir viena augu aizsardzības līdzekļa sastāvā) tiek novērtēts pilnībā atbilstoši Augu aizsardzības līdzekļu regulai. Tā kā jēdzienu “darbīgā viela” definē ražotāja atļaujas pieprasītājs, valsts tiesai ir arī bažas par to, vai pēdējam nav pārāk liela rīcības brīvība attiecībā uz to, kas galu galā ir pakļaujams atbilstošo iestāžu vērtējumam³⁶.

54. Vispirms es aplūkošu Augu aizsardzības līdzekļu regulā paredzētās specifiskās datu prasības, kuras skar gan darbīgās vielas identitāti, gan tā saukto “kokteiļa efektu”, bet pēc tam es pārbaudīšu vispārējos drošības tikla mehānismus, kuri ir ieviesti ar Regulu.

55. No Augu aizsardzības līdzekļu regulas 2. panta 2. punkta skaidri izriet, ka jebkura viela, “kam ir vispārēja vai specifiska iedarbība uz kaitīgiem organismiem vai augiem, augu daļām vai augu produktiem”, ir uzskatāma par “darbīgo vielu”, kam piemērojama šī regula. Ja šāda viela atbilst šai definīcijai, tā var tikt likumīgi laista Savienības tirgū vienīgi Regulas 2. panta 1. punktā minētajā nolūkā, ja ražotājs, kurš to vēlas darīt, ir lūdzis un saņēmis tam apstiprinājumu. Ja viņš tā rīkojas, ir skaidrs, ka viņam attiecīgajām iestādēm, ja viņš vēlas saņemt apstiprinājumu, ir jāiesniedz objektīvi iegūti dati. Konkrētāk, viņam ir jāiesniedz detalizēti dati (tostarp) par viņa vielas identitāti, tās molekulāro formulu, tīrības specifikāciju un būtiskiem un nozīmīgiem piemaisījumiem un piedevām³⁷. Tādējādi sistēma, kas ir ieviesta ar Augu aizsardzības līdzekļu regulu, ir paredzēta, lai attiecīgās iestādes saņemtu detalizētu informāciju par precīzu darbīgās vielas sastāvu, tostarp piemaisījumiem.

56. Līdzīgi man šķiet, ka Augu aizsardzības līdzekļu regulai un ar to saistītiem atvasināto tiesību aktiem kopīgi ir jānodrošina, lai vispārējā riska novērtējumā, ko veic attiecīgās iestādes, tiktu ņemts vērā iespējamais tā sauktais “kokteiļa efekts” gan attiecībā uz darbīgo vielu, gan augu aizsardzības līdzekli.

57. Tādējādi, runājot par darbīgajām vielām, Augu aizsardzības līdzekļu regulas 4. panta 2. un 3. punktā ir paredzēts, ka darbīgās vielas novērtējumā “ņem vērā zināmo kumulatīvo un sinerģisko ietekmi, ja ir pieejamas Iestādes apstiprinātas zinātniskās metodes tādas ietekmes novērtēšanai [...]”³⁸. Lai to varētu īstenot, Regulā (ES) Nr. 283/2013 ir paredzēts, ka datiem, ko iesniedz ražotāja atļaujas pieprasītājs, ir jābūt pietiekamiem, lai “novērtētu patērētāju ekspozīcijas risku, tostarp attiecīgā gadījumā novērtējot kumulatīvo risku, ko rada ekspozīcija vairākām darbīgajām vielām, [un] skaitliski novērtētu operatoru, strādājošo, iedzīvotāju un garāmgājēju ekspozīciju, tostarp attiecīgā gadījumā kumulatīvo ekspozīciju vairākām darbīgajām vielām”³⁹. Šīs datu prasības un novērtējuma mērķi ir atspoguļoti dalībvalsts līmenī, pēdējam minētajām izvērtējot pieteikumus atļauju saņemšanai augu aizsardzības līdzeklim⁴⁰.

58. Kā es to saprotu, jēdzieni “kumulatīvs” un “sinerģisks” ir vārda “kokteilis” zinātniskāka alternatīva. Šaubas par to, vai šie jēdzieni ietver “kokteiļa efektu”, kļūdē Augu aizsardzības līdzekļu regulas 29. panta 6. punkts. Šajā pantā no jauna ir uzsvērts, ka apstiprināšanas un atļauju piešķiršanas novērtējums gan Savienības, gan dalībvalstu līmenī ir plašāks nekā tikai vienas pašas atsevišķas darbīgās vielas konkrētu īpašību vērtēšana, *pieprasot*, ka ir jāņem vērā “darbīgās vielas, aizsargvielu, sinerģistu un papildvielu mijiedarbība”.

36 Šajā ziņā iesniedzējtiesa citē Regulas Nr. 1107/2009 8. pantu, kas attiecas uz darbīgās vielas apstiprināšanas procedūru. Mani secinājumi par šo jautājumu attiecīgi skar tikai un vienīgi noteikumus, ar kuriem ir regulēts šis apstiprināšanas process.

37 Par visām datu prasībām attiecībā uz darbīgās vielas identitāti skat. Regulas (ES) Nr. 283/2013 pielikuma A daļas 1. iedaļu. Skat. arī Komisijas paziņojumu 2013/C 95/02, īstenojot Komisijas Regulu (ES) Nr. 283/2013 saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1107/2009 (OV 2013, C 95, 21. lpp.).

38 Eiropas Parlamenta “Ziņojuma par Savienības pesticīdu atļaušanas procedūru” (2018. gada 18. decembris, 2018/2153 (INI)) AC punktā 10. lpp. ir noteikts, ka “šādas metodes pašreiz ir pieejamas [...]”.

39 Regulas (ES) Nr. 283/2013 pielikuma ievada 1.11. punkta q) un r) apakšpunkts.

40 Skat. tostarp Regulas Nr. 1107/2009 29. panta 1. punkta e) apakšpunktu (kurā ir atsauce uz tās 4. panta 3. punktu un 29. panta 6. punktu) un Regulas (ES) Nr. 284/2013 pielikuma ievada 1.2. un 1.3. punktu un 1.12. punkta e) un f) apakšpunktu.

59. Tādēļ Augu aizsardzības līdzekļu regulas plašāka interpretācija viennozīmīgi parāda, ka ar to noteiktajā novērtējuma procesā tiek ņemts vērā tā sauktais “kokteiļa efekts”. Uz tiesas sēdē uzdoto jautājumu, kādas konkrētas izmaiņas likumdevējam būtu jāizdara Augu aizsardzības līdzekļu regulā, lai novērstu apgalvoto kokteiļa efekta neizvērtēšanu, apsūdzēto aizstāvis ierosināja ieviest papildu prasību, ka ražotāja atļaujas pieprasītājiem, lūdzot piešķirt atļauju savam augu aizsardzības līdzeklim, ir jāiesniedz ilglaicīgu toksiskuma pētījumu rezultāti⁴¹. Manis tikko izklāstītā plašā un strukturālā Regulas interpretācija faktiski netika apstrīdēta.

60. Ja atsevišķā apstiprināšanas procedūrā netiek atbilstoši ņemts vērā kokteiļa efekts, pastāv drošības riski, saskaņā ar kuriem var tikt ieviesti ierobežojoši pasākumi, pamatojoties uz piesardzības principu. Piemēram, atbilstoši Augu aizsardzības līdzekļu regulai ierobežojumi attiecībā uz apstiprinātu darbīgo vielu var tikt noteikti vēlāk, ja “Komisija secina, ka 4. pantā noteiktie apstiprināšanas kritēriji vairs netiek ievēroti”. Tādēļ vispārējā sistēma nodrošina, ka problēmas, kas var paslīdēt garām nepamanītas apstiprināšanas posmā, tiek “noķertas” nākamajā posmā⁴². Turklāt piesardzības pasākumi var tikt ieviesti neatkarīgi no riska novērtējuma, kas tiek veikts Augu aizsardzības līdzekļu regulā paredzētās apstiprināšanas un atļaujas piešķiršanas procedūras ietvaros⁴³. Līdz ar to ar Augu aizsardzības līdzekļu regulu attiecīgajām iestādēm Savienības un dalībvalstu līmenī konkrēti ir atļauts izvirzīt citus novērtējumus, lai attiecīgā gadījumā pamatotu piesardzības pasākumus.

61. Visbeidzot nav iesniegti nekādi materiāli, ar kuriem tiktu pierādīts, ka Augu aizsardzības regulā ir pieļauta acīmredzama kļūda tajā ziņā, ka saskaņā ar to veiktajos novērtējumos netiek ņemts vērā tā sauktais “kokteiļa efekts” vai ka ražotāja atļaujas pieprasītājs var manipulēt savu datu iesniegšanu tādējādi, ka minētais efekts netiek novērtēts. Ar Regulu ieviestā *sistēma* ir pamatota un ļauj konstatēt un novērst kļūdas novērtējumā atsevišķos gadījumos.

Par otro jautājumu

62. Otrais jautājums ir balstīts uz vairākiem pieņēmumiem, – pirmkārt, ka pieteikuma iesniedzējs, kurš vēlas saņemt apstiprinājumu savai darbīgajai vielai vai atļauju savam augu aizsardzības līdzeklim, var iesniegt iestādēm neobjektīvu datu kopumu, otrkārt, ka netiek veikta neatkarīga šī datu kopuma “kontrolanalīze” un, treškārt, ka pieteikumi apstiprinājuma (un arī atļaujas saņemšanai), piemērojot ražotājiem labvēlīgus konfidencialitātes noteikumus, ir pasargāti no trešo personu pārbaudēm. Ja šie pieņēmumi ir pareizi, veiktie novērtējumi nebūs objektīvi vai pārskatāmi un tādējādi var apdraudēt piesardzības principa regulatīvo piemērošanu.

63. Manuprāt, šie pieņēmumi neiztur pārbaudi. Es aplūkošu tos pēc kārtas.

⁴¹ Tas sasaucas ar vienu no Eiropas Parlamenta rekomendācijām, kas minēta tā “Ziņojuma par Savienības atļauju saņemšanas procedūru attiecībā uz pesticīdiem” (2018. gada 18. decembris, 2018/2153 (INI)) 57. punktā 22. lpp. Skat. arī tālāk šo secinājumu 76. un nākamos punktus.

⁴² Proti, tieši tā notika glifosāta gadījumā. Pārbaudot šīs vielas sākotnējo apstiprinājumu, tika pieņemts ierobežojums, saskaņā ar kuru glifosāts nevarēja tikt izmantots kopā ar papildvielu “POE-talovamīns”, jo “tika uzsvērtas bažas attiecībā uz iespējamību, ka glifosātu saturošos augu aizsardzības līdzekļos lietots POE-talovamīns varētu nelabvēlīgi ietekmēt cilvēku veselību”, – skat. Komisijas Īstenošanas Regulu (ES) 2016/1313 (2016. gada 1. augusts), ar ko attiecībā uz darbīgās vielas glifosāta apstiprināšanas nosacījumiem groza Īstenošanas regulu (ES) Nr. 540/2011 (OV 2016, L 208, 1. lpp.).

⁴³ Piemēram, skat. Regulas Nr. 1107/2009 36. panta 3. punktu, kā arī 56. un 69.–71. pantu. Pēc analogijas skat. arī spriedumu, 2003. gada 9. septembris, *Monsanto Agricoltura Italia u.c.*, C-236/01, EU:C:2003:431, 102.–113. punkts.

64. Visi atbilstoši Augu aizsardzības līdzekļu regulai veiktie novērtējumi vai nu Savienības, vai arī dalībvalsts līmenī ir atkarīgi no pilnīgas datu dokumentācijas. Ja noteikumi tiek ievēroti, minētie dati atbildīs noteiktiem kritērijiem, kas paredzēti Regulā un no tās atvasinātajās tiesībās. Piemēram, lai saņemtu darbīgās vielas apstiprinājumu, ražotāja atļaujas pieprasītājam ir jāpievieno dokumentācijai “pieejamās zinātniski recenzētās publikācijas”⁴⁴, attiecīgā gadījumā kopā ar “oficiāliem vai oficiāli atzītiem izmēģinājumiem”⁴⁵, un šādi izmēģinājumi un analīzes ir jāveic saskaņā ar labas laboratorijas prakses noteikumiem⁴⁶.

65. Šīs tiesības prasības liedz ražotāja atļaujas pieprasītājam pašam veikt vajadzīgos pētījumus, ņemot vērā pašam savus (neobjektīvus) dokumentus un (nepilnīgos) standartus, kā arī izvēlēties, kurus datus tieši norādīt dokumentācijā. Drīzāk ir skaidrs, ka Augu aizsardzības līdzekļu regulā ir paredzēts tieši pretējais, nosakot objektīvas prasības attiecībā uz iesniedzamo datu kvalitāti.

66. Atbilstoši Augu aizsardzības līdzekļu regulai pēc pieteikuma iesniegšanas datu kopums, ar kuru pieteikums apstiprinājuma saņemšanai ir pamatots, ir jānovērtē virknei valsts iestāžu. Līdz ar to datus par darbīgo vielu pārbauda ziņotāja dalībvalsts un pēc tam šo novērtējumu pārskata pārējās dalībvalstis un Iestāde⁴⁷. Augu aizsardzības līdzekļu gadījumā novērtējumu veic dalībvalsts un pēc tam šo novērtējumu pārskata pārējās šīs pašas ģeogrāfiskās zonas dalībvalstis⁴⁸. Visi šie novērtējumi ir veicami, “ņemot vērā pašreizējās zinātnes un tehnikas atziņas”⁴⁹. Tāpat visi šie novērtējumi ir veicami “neatkarīgi, objektīvi un pārredzami [pārskatāmi]”, – dalībvalsts veiktie tāpēc, ka tā ir paredzēts Regulā Nr. 1107/2009⁵⁰, bet Iestādes veiktie tāpēc, ka šīs prasības uz to tika attiecinātas tās izveides brīdī⁵¹.

67. Citiem vārdiem sakot, saskaņā ar Augu aizsardzības līdzekļu regulu visos apstiprināšanas vai atļaujas piešķiršanas procesa līmeņos ir noteikta pārbaude, attiecībā uz kuru tiesībās ir paredzēts, ka tā ir jāveic, ievērojot noteiktus objektīvus standartus, un kura, manuprāt, nodrošina sistēmiski neatkarīgu ražotāja atļaujas pieprasītāja iesniegto materiālu analīzi⁵².

68. Tādēļ nav nozīmes tam, ka ražotāja atļaujas pieprasītājs var izvēlēties dalībvalsti, kurā uzsākt savas darbīgās vielas novērtēšanas procesu. Visām dalībvalstīm ir vienāds pienākums veikt pārbaudi. Gadījumā, ja ziņotāja dalībvalsts kaut kādu iemeslu dēļ nav veikusi pietiekami objektīvu ražotāja atļaujas pieprasītāja datu kopuma analīzi, drošības tikls ir ietverts prasībās, kas ir paredzētas citām dalībvalstīm kopā ar Iestādi, veicot tālāku pārbaudi tā paša pienākuma ietvaros.

69. Līdz ar to es uzskatu, ka nav iesniegti nekādi materiāli, kas atspēkotu secinājumu, ka Augu aizsardzības līdzekļu regulā paredzētā strukturētā novērtējuma *sistēma* Savienības un dalībvalstu līmenī ir gan atbilstoša, gan pietiekama, lai sasniegtu augstu vides un cilvēka veselības nepieciešamās aizsardzības līmeni. Ja šī regulatīvā sistēma tiks pareizi piemērota, tā radīs visaptverošu riska novērtējumu, uz kuru var atsaukties kompetentās iestādes, lai attiecīgā gadījumā pamatotu piesardzības pasākumu ieviešanu.

44 Regulas Nr. 1107/2009 8. panta 5. punkts.

45 Regulas Nr. 1107/2009 29. panta 3. punkts.

46 Skat. Regulas Nr. 283/2013 un Regulas Nr. 284/2013 pielikuma ievada 3.1. punktu. Papildus pienākumam iesniegt šādus datus ražotāja atļaujas pieprasītājiem ir arī komerciāls stimuls tā rīkoties, – Regulas Nr. 1107/2009 59. panta 1. punkta b) apakšpunktā šiem pieteicējiem ir atļauts aizsargāt savus datus, lai uz tiem nevarētu atsaukties citi ražotāja atļauju pieprasītāji, kuri iesniedz atsevišķus pieteikumus, bet tikai gadījumos, ja tostarp ir “apstiprināta šo datu atbilstība labas laboratoriju prakses vai labas pētījumu prakses principiem”.

47 Regulas Nr. 1107/2009 11. panta 2. punkts un 12. panta 2. punkts.

48 Regulas Nr. 1107/2009 36. panta 1. punkts.

49 Skat. Regulas Nr. 1107/2009 11. panta 2. punkta otro ievilkumu un 12. panta 2. punkta otro ievilkumu.

50 Regulas Nr. 1107/2009 11. panta 2. punkta otrais ievilkums un 36. panta 1. punkts.

51 Skat. tostarp Regulas Nr. 178/2002 22. panta 2. punktu, 23. panta k) punktu, 28. panta 3. un 4. punktu un 37. panta 1. un 2. punktu.

52 Jāpiebilst, ka mans Regulā Nr. 1107/2009 paredzētās pārbaudes līmeņu izklāsts nav izsmēlošs. Piemēram, Regulas 12. panta 3. punktā trešajā ievilkumā Iestādei ir atļauts “lūgt Komisiju apspriesties ar Kopienas references laboratoriju [...], vai iesniedzēja ierosinātā analītiskā metode atlieku noteikšanai ir pieņemama [...]”.

70. Ko lai saka par apgalvojumu, ka ražotāja atļaujas pieprasītājs var atsaukties uz Augu aizsardzības līdzekļu regulā paredzētajiem konfidencialitātes noteikumiem, lai novērstu tā pieteikuma apstiprinājuma saņemšanai elementu publiskošanu un tādējādi iespējami apgrūtinātu trešās personas īstenotu pārbaudi?

71. Manuprāt, šie noteikumi nenozīmē, ka veiktais novērtējums ir vispārīgi nepietiekami pārskatāms vai objektīvs.

72. Šie noteikumi darbojas kā izņēmums no vispārējā principa par piekļuvi informācijai un dokumentiem. Tas izriet no Augu aizsardzības līdzekļu regulas 63. panta 3. punkta, kurā ir precizēts, ka konfidencialitātes noteikumi neskar Direktīvu 2003/4. Šajā direktīvā ir paredzētas dalībvalstu iestāžu tiesības un pienākumi gadījumā, kad tās saņem lūgumu par piekļuvi informācijai vides jomā. No Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka šīs direktīvas mērķis ir “principā nodrošināt piekļuvi valsts iestāžu rīcībā esošajai vai tām pieejamai informācijai vides jomā un [...] panākt pēc iespējas plašu sistemātisku vides informācijas publisku pieejamību un izplatīšanu”⁵³. Ikvienu atkāpe no šī vispārējā principa, pamatojoties uz publisku vai privātu interesi, ir jāinterpretē un jāpiemēro šauri⁵⁴. Līdzvērtīgas tiesību normas, kas attiecas uz lūgumiem Savienības iestādēm publiskot tāda paša rakstura informāciju, ir paredzētas Regulā (EK) Nr. 1367/2006⁵⁵. Piemērojami ir tie paši principi par iespējami plašu piekļuvi un šauri interpretējamiem izņēmumiem⁵⁶.

73. Augu aizsardzības līdzekļu regulas 63. pants neietekmē šos sen iedibinātos principus. Drīzāk 63. panta 1. punktā ir paredzēts, ka ražotāja atļaujas pieprasītāja lūgumam informāciju atzīt par konfidenciālu, balstoties uz to, ka šīs informācijas atklāšana “varētu ietekmēt personas komerciālās intereses, privātās dzīves aizsardzību un personas integritāti”, ir jāpievieno “pārbaudāms pierādījums”⁵⁷. Turklāt lūgumi par konfidencialitāti attiecībā uz piemaisījumu specifikāciju vai piemaisījumu analīzes metodēm netiks atbalstīti, ja šie piemaisījumi vai metodes “ir uzskatāmas par toksikoloģiskām, ekotoksikoloģiskām vai videi nozīmīgām” (63. panta 2. punkta b) un d) apakšpunkts).

74. Nav absolūtu sabiedrības tiesību piekļūt visiem datiem, kas iekļauti ražotāja atļaujas pieprasītāja dokumentācijā. Šādas absolūtas tiesības būtu pretrunā ES primārajiem tiesību aktiem, proti, LESD 15. panta 3. punktam, saskaņā ar kuru Savienības iestādes, pieņemot regulas, var noteikt “ierobežojumus, pamatojoties uz sabiedriskām vai privātām interesēm”, attiecībā uz vispārējo principu par iespējami plašu piekļuvi⁵⁸. Trešajai personai nav absolūtu tiesību veikt kontrolriska novērtējumu, atsaucoties uz ražotāja atļaujas pieprasītāja dokumentācijas neapstrādātajiem datiem. Tomēr trešo personu lomu novērtēšanas procesā garantē citi Augu aizsardzības līdzekļu regulā paredzētie mehānismi, kā, piemēram, ražotāja atļaujas pieprasītāja kopsavilkuma dokumentācijas (Augu aizsardzības līdzekļu regulas 10. pants) un novērtējuma ziņojuma projekta informācijas izpaušana sabiedrībai, nosakot termiņu atsauksmju sniegšanai (Augu aizsardzības līdzekļu regulas 12. pants).

53 Spriedums, 2016. gada 23. novembris, *Bayer CropScience un Stichting De Bijenstichting*, C-442/14, EU:C:2016:890, 55. punkts.

54 Skat. tostarp spriedumu, 2016. gada 23. novembris, *Bayer CropScience un Stichting De Bijenstichting*, C-442/14, EU:C:2016:890, 56. punkts. Pēc analogijas skat. arī Regulu (EK) Nr. 1049/2001 par publisku piekļuvi Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas dokumentiem (OV 2001, L 145, 43. lpp.) un spriedumu, 2017. gada 13. jūlijs, *Saint-Gobain Glass Deutschland/Komisija*, C-60/15 P, EU:C:2017:540, 61.–63. punkts.

55 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (2006. gada 6. septembris) par to, kā Kopienas iestādēm un struktūrām piemērot Orhūsas Konvenciju par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem (OV 2006, L 264, 13. lpp.).

56 Spriedums, 2016. gada 23. novembris, *Komisija/Stichting Greenpeace Nederland un PAN Europe*, C-673/13 P, EU:C:2016:889, 52. un 53. punkts.

57 Par to, ko nozīmē pienākums sniegt “pārbaudāmu pierādījumu”, skat. spriedumu, 2018. gada 14. decembris, *Arysta LifeScience Netherlands/EFSA*, T-725/15, EU:T:2018:977, 105.–130. punkts.

58 LESD 339. pantā ir paredzēts arī šāds pienākums: “Savienības iestāžu locekļi, Savienības komiteju locekļi, ierēdņi un pārējie Savienības darbinieki [...], nedrīkst izpaust informāciju, uz ko attiecas pienākums glabāt dienesta noslēpumus, jo īpaši informāciju par uzņēmumiem, to darījumu attiecībām un to ražošanas izmaksām”.

75. Manuprāt, tās tiesību normas par sabiedrības piekļuvi ražotāja atļaujas pieprasītāja iesniegtajiem datiem, kuras Savienības iestādes ir pieņēmušas Augu aizsardzības līdzekļu regulā, ir saderīgas ar LESD 15. panta 3. punktu un ar Tiesas judikatūrā noteiktajiem vispārējiem principiem⁵⁹. Tādējādi tās ir atbilstošas un tajās nav pieļautas acīmredzamas kļūdas.

Par ceturto jautājumu

76. Ceturtais jautājums ir balstīts uz pieņēmumu, ka Augu aizsardzības līdzekļu regula “atbrīvo” ražotāja atļaujas pieprasītājus no prasības iesniegt datus par “ilglaicīgā toksiskuma analīzi attiecībā uz pesticīdiem, kuri ir pieejami tirgū un iedarbojas uz cilvēkiem” (proti, šādi dati nav jānorāda, iesniedzot pieteikumus atļauju saņemšanai augu aizsardzības līdzekļiem). Konkrētāk, nav jāveic pilnīgi genotoksiskuma, kancerogenitātes, endokrīnās sistēmas traucējumu (un līdzīgi) pētījumi, par pietiekamām uzskatot kopsavilkuma pārbaudes. Šis “atbrīvojums” ir pretrunā datu prasībām, kuras ir attiecinātas uz darbīgās vielas apstiprināšanas procedūru.

77. Juridiskās prasības datiem, kuri attiecas uz cilvēku veselības toksiskuma pārbaudēm, tiešām atšķiras atkarībā no tā, vai pieteikums ir iesniegts par darbīgo vielu⁶⁰ vai par augu aizsardzības līdzekli. Strikti vērtējot, nav nekāda “atbrīvojuma”, kas pats par sevi atbrīvotu no pienākuma iesniegt šādus datus attiecībā uz augu aizsardzības līdzekļiem. Gluži otrādi, Augu aizsardzības līdzekļu regulā un Regulā Nr. 284/2013 ir paredzēts, ka augu aizsardzības līdzekļu gadījumā ar iesniedzamo datu kopumu ir jāpierāda, ka “tam nav tūlītējas vai vēlākas kaitīgas ietekmes nedz uz cilvēku, tostarp mazāk aizsargātu grupu, vai dzīvnieku veselību ne tiešā veidā, ne ar dzeramā ūdens (ņemot vērā vielas, kas rodas dzeramā ūdens apstrādes rezultātā), pārtikas, lopbarības vai gaisa starpniecību, kā arī nav ietekmes darba vietā vai citas netiešas ietekmes, ņemot vērā zināmo kumulatīvo un sinerģisko ietekmi [...]”⁶¹. Regulā Nr. 284/2013 noteiktās datu prasības atspoguļo iesniedzamo datu minimumu⁶². Tomēr iestādēm, kuras veic pārbaudi, ir skaidri piešķirtas tiesības pieprasīt papildu datus. Piemēram, tās drīkst pieprasīt “papildpētījumus [...], ņemot vērā rezultātus, kas par atsevišķajiem augu aizsardzības līdzekļiem iegūti akūtā toksiskuma pētījumos, kā arī darbīgo vielu toksikoloģiskās īpašības, iespējamību, ka (jo īpaši mazaizsargātām grupām) būs ekspozīcija attiecīgajai līdzekļu kombinācijai, un ņemot vērā, kāda informācija pieejama par attiecīgajiem līdzekļiem vai līdzīgiem līdzekļiem vai kāda ar tiem ir praktiskā pieredze”⁶³.

78. Gadījumā, ja novērtējumā tiek atklāts, ka pastāv risks cilvēku veselībai (piemēram) ilglaicīga toksiskuma dēļ, bet nav skaidrs, cik nopietns šis risks ir, Augu aizsardzības līdzekļu regulā nav noteikumu, kas kavētu attiecīgajām iestādēm atteikt atļaujas saņemšanu augu aizsardzības līdzeklim, piemērojot piesardzības principu.

79. Acīmredzami, vienmēr ir iespējams noteikt stingrākas prasības datiem. Prasība veikt ilglaicīga toksiskuma analīzi, *pirms* tiek saņemta atļauja laist tirgū augu aizsardzības līdzekli, nozīmē gan papildu izmaksas, gan novilcina brīdi, kad lauksaimniekiem ir pieejams līdzeklis savu kultūraugu aizsardzībai. Tāpat kā daudzās dzīves jomās, arī šajā gadījumā regulā ir mēģināts panākt līdzsvaru starp divām

59 Skat. iepriekš 72. punktu.

60 Regulas Nr. 283/2013 pielikuma A daļas 5. iedaļā ir paredzēts, ka ilglaicīga toksiskuma (tostarp kancerogenitātes) pētījumiem ir jābūt iekļautiem dokumentācijā, kas ir iesniedzama attiecīgajām iestādēm.

61 Regulas Nr. 1107/2009 4. panta 3. punkts, uz kuru ir atsauce 29. panta 1. punkta e) apakšpunktā.

62 Skat. Regulas Nr. 284/2013 pielikuma ievada 1.1. un 2. punktu.

63 Skat. Regulas Nr. 284/2013 pielikuma A daļas 7. iedaļas 7.1.7. un 7.1.8. punktu.

konkurējošām vēlmēm, – atbilstoši augstu cilvēku un dzīvnieku veselības un vides aizsardzības līmeni⁶⁴ un atļauju laist tirgū līdzekļus, kuri var veicināt lauksaimniecības ražīguma pieaugumu. Nav iesniegti nekādi materiāli, kas pamatotu secinājumu, ka Savienības likumdevējs, Regulā Nr. 1107/2009 veicot šādu līdzsvarošanu, būtu pieļāvis acīmredzamu kļūdu.

Spēkā neesamības iedarbība laikā

80. Komisija apgalvoja, ka gadījumā, ja Tiesa secinātu, ka Regula ir spēkā neesoša, Regulas iedarbība tomēr būtu jāsaglabā, līdz attiecīgās Savienības iestādes būs veikušas vajadzīgos pasākumus situācijas labošanai.

81. Ja Tiesa nepiekrīstu manai iepriekš izklāstītajai analīzei, es apstiprinu šo apgalvojumu, ievērojot šīs konkrētās tiesību jomas sarežģītību kopā ar iespējamām papildu sekām ar to saistītiem pasākumiem, kuru juridiskais pamats ir Regula Nr. 1107/2009. Augu aizsardzības līdzekļu programmas turpinātība ir neapšaubāmi būtiska⁶⁵.

Piebilde

82. Tiesas sēdē apsūdzētie lielā mērā balstījās uz Eiropas Parlamenta “Ziņojumu par Savienības atļauju saņemšanas procedūru attiecībā uz pesticīdiem”⁶⁶. Šajā ziņojumā ir norādīts, ka, “lai gan [Savienībā] ir viena no stingrākajām sistēmām pasaulē, gan regula, gan arī tās īstenošana ir jāuzlabo, lai sasniegtu regulas mērķi”⁶⁷. Attiecīgi ir minēti vairāki ieteikumi.

83. Minētā ziņojuma publicēšana ir lieliska norāde, ka pārbaudes un pārskatīšanas procedūras, ko paredz Savienības institucionālā kārtība, darbojas tā, kā vajadzētu. Nekas no manis minētā šajos secinājumos nebūtu jāinterpretē tādējādi, ka Savienības likumdevējam būtu jāiesliet pašapmierinātībā un jāatstāj bez uzmanības, ka tiek izvirzīti jautājumi par iespējamiem riskiem cilvēku un dzīvnieku veselībai un videi, kuri rodas, izmantojot uzlabotus ķīmiskos preparātus lauksaimniecībā. Tomēr apstāklis, ka ir izteikti ieteikumi, kas vedina domāt, ka esošais tiesību akts varētu tikt uzlabots, noteikti nenozīmē, ka esošais tiesību akts ir tik kļūdainis, ka tas būtu jāiznīcina. Lielākā daļa tiesību aktu ir uzlabojami, un Augu aizsardzības līdzekļu regula, visticamāk, nav izņēmums no šī vispārējā noteikuma. Detalizēti pārbaudot Regulu prejudiciālo jautājumu kontekstā, es secinu, ka tajā *nav* pieļauta acīmredzama kļūda un līdz ar to nerodas jautājums par tās spēkā esamību.

Secinājumi

84. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es ierosinu Tiesai uz *Tribunal Correctionnel de Foix* (Fuā Krimināltiesa, Francija) četriem uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

Tiesai iesniegto lietas materiālu pārbaudē nav atklāts neviens faktors, kas ietekmētu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 1107/2009 (2009. gada 21. oktobris) par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū, ar ko atceļ Padomes Direktīvas 79/117/EEK un 91/414/EEK, spēkā esamību.

64 Par būtībā politisku lēmumu, kādam šim līmenim būtu jābūt, es atsaucos uz sava kolēģa Vispārējās Tiesas tiesneša Jana S. Forestera [*Ian S. Forrester*] paskaidrojošu elementu viņa esejā “The Dangers of too Much Precaution” (Hoskins un Robinson, *A True European*. Hart Publishing, Oksforda un Portlenda, Oregona, 2003, 203. lpp.), kurā viņš analizē galvenā tiesneša Burgera [*Chief Justice Burger*] nostāju lietā *Industrial Union Department, AFL-CIO pret American Petroleum Institute u.c.*, 448 US 607 (1980) 664. lpp., ka “perfekta drošība ir himēra; regulējumam nav jāapspiež cilvēku darbība, meklējot neiespējamo”(213. lpp.).

65 Pēc analogijas skat. spriedumu, 1995. gada 5. jūlijs, Parlaments/Padome, C-21/94, EU:C:1995:220, 31. punkts un tajā minētā judikatūra.

66 Skat. iepriekš 38. zemsvītras piezīmi.

67 1. punkts 17. lpp.